

2002/8. “Yılmaz Özakpınar’ın İslam Dünyasında Kültür Değişmesi adlı bildirisini müzakere.” Kutlu Doğum 2002 Çağımızda Sosyal Değişme ve İslam, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007 Ankara, ss. 557-558.

Doç. Dr. M. Zeki AYDIN¹ (Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) –
Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tutarlı ve güzel tebliğinden dolayı Yılmaz Özakpınar Hocamı tebrik ediyorum, teşekkür ediyorum. Yaklaşık 100-150 yıldır Türkiye’de ya da İslam dünyasında değişim eşittir Batılılaşma şeklinde bir anlayış var. Ama, nelerin alınması gerektiği konusunda değişik görüşler var. Hocam, bir anlamda bunları sentezlemiş, uzlaştırmış ve bize bir model öneriyor. Katılmamak mümkün değil.

Bilindiği gibi, Batılılaşma önce askeri alanda Avrupa’yı taklitle başladı. Daha sonra oradan siyasi bir uzantısı olarak laikliği aldık ve bu değişimi devlet eliyle gerçekleştirmek üzere yola çıktık. Yılmaz Bey, bu değişimle ilgili olarak, bilinçli olarak bu değişim devam ediyor dedi. "Bilinçli" kelimesini, neyi niçin yapıyor anlamında aldığımız zaman pek bilinçli yaptığımız söylenemez; ama, "bilinçli"yi iradi olarak, isteğe bağlı olarak anlarsak, herhalde bu anlamda isteğe bağlı olarak Batılılaşıyoruz. Ama, herhalde tam bilinçli olarak yaptığımız söylenemez; yani, neyi niçin yaptığımız anlamında, orada eksiklerimiz olduğunu düşünüyorum.

Hocam, diyor ki, "bütün enerji olumlu işlere yöneltilmelidir; ne laikliğe karşı ağız dalaşına girişmeli ne de bin yıldır Türk kültürüyle işlenen İslam medeniyetini küçültecek ve Müslümanların ruhunu yaralayacak tavırlar içine girilmemelidir." Bence, bu sözler Hocamın tebliğini özetliyor, buna katılmamak mümkün değil.

Yılmaz Bey tebliğinde "Avrupa'nın üstünlük kompleksi var. Buna, ekonomik, siyasi, askeri gücü de eklenince, bunun karşılığında bizim duyduğumuz bir eziklik var" diyor. Bu eziklik içerisinde, biz, Avrupa'ya, Batı'ya uyum sağlayacağız ya da onlar gibi, o gelişmeleri kendimize sağlayacağız. Batılılaşmanın ilk başladığı 19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başlarında çok yaygın bir akım olan Batı'daki pozitivist akımından etkilenmişiz. Bir önceki oturumda Ali Erbaş Bey bunun üzerinde biraz durdu. Onların pozitivistimin etkisiyle yaptığı İslami yorumları bugün bazen gülümseyerek karşılıyoruz. Ancak, ben şunu düşünüyorum: Pozitivism çok kaba bir din düşmanlığı olduğu için, çok fazla etkilenmemişiz. Şu anda Batı'nın gelişim sürecinde geldiği noktada ise, moda akımların, hümanist, varoluşçu akımlar olduğunu görüyoruz ve bunun uzantısı olarak da, sekülerleşme kavramı ortaya çıkmıştır. Sekülerleşme önce siyasi alanda laiklikle, ama şimdi gelinen noktada hayatın tüm alanında dini olanı kovmak anlamına geliyor. Batı, pozitivistime giderken, dinden uzak bir görüş olduğu için ona karşı çıkmak kolaydı. Ama, şimdi varoluşçu, hümanist felsefenin söylemleri daha yumuşak, daha insancıl. Dolayısıyla o akımdan etkilenerek ve içeriğini tam kavrayamadan bazı dini yorumlar getirmeye çalışıyoruz. Mesela, kendi olmak, varoluşunu yaşamak gibi hümanist, varoluşçu akımın söylemlerini dile getirerek İslam' a yorumlar getirmek istiyoruz.

Değişim konusunda, Batı'yı belki model olarak alabiliriz; ama, onu taklit edemeyiz: Çünkü, biz ilahiyatçılar, "Hazret-i Peygamber bile taklit edilmez, model alınır; müçtehitler bile taklit edilmez, anlamaya çalışılır." diyoruz.

¹ www.mehmetzekiaydin.com Email: mehmetzekiaydin@gmail.com